

ANALIZA USVAJANJA ZAHTJEVA ZA ZAŠTITU ZAKONITOSTI: ZVONI LI NA UZBUNU KRŠENJE ZAKONA OD STRANE SUDOVA U KORIST OKRIVLJENIH?

ANALIZA USVAJANJA ZAHTJEVA ZA ZAŠTITU ZAKONITOSTI:
ZVONI LI NA UZBUNU KRŠENJE ZAKONA OD STRANE SUDOVA U KORIST OKRIVLJENIH?

Izdavač

Akcija za ljudska prava

Human Rights Action (HRA)

Ulica Baku, Green level, ulaz br. 1

81 000 Podgorica, Crna Gora

Tel: 020/232 348

hra@t-com.me

www.hraction.org

Za izdavača

Tea Gorjanc-Prelević

Autor

Veselin Radulović

Recenzent

Miodrag Majić

Urednica

Tea Gorjanc-Prelević

Prelom i dizajn

Artbuk d. o. o.

Podgorica, novembar 2025.

Izveštaj je pripremljen uz podršku regionalnog projekta SMART Balkan – Civilno društvo za povezan Zapadni Balkan kojeg implementira Centar za promociju civilnog društva (CPCD), Center for Research and Policy Making (CRPM) i Institute for Democracy and Mediation (IDM), a finansijski podržava Ministarstvo vanjskih poslova Kraljevine Norveške. Sadržaj izvještaja je isključiva odgovornost Akcije za ljudska prava i ne odražava nužno stavove Centra za promociju civilnog društva, Center for Research and Policy Making (CRPM), Institute for Democracy and Mediation i Ministarstva vanjskih poslova Kraljevine Norveške.

SADRŽAJ

1. UVOD.....	5
2. PRAVNI OKVIR	6
2.1. Opšte odredbe	6
2.2. Zahtjev za zaštitu zakonitosti u korist okrivljenog.....	7
2.3. Zahtjev za zaštitu zakonitosti na štetu okrivljenog	7
3. ODLUČIVANJE VRHOVNOG SUDA CRNE GORE PO ZAHTJEVIMA ZA ZAŠTITU ZAKONITOSTI	8
3.1. Opšti pregled	8
3.1.1. Odluke od 2015. godine do jula 2025. godine.....	8
3.1.2. Odluke u 2024. i 2025. godini.....	9
3.2. Predmeti organizovanog kriminala	10
3.2.1. Šestorica okrivljenih izbjegli krivično gonjenje za ubistvo u pokušaju	10
3.2.2. Nema optužbe ni za pomagače u pokušaju ubistva.....	14
3.2.3. Sudija za istragu blokira imovinu, krivično vijeće nezakonito odblokira	15
3.2.3.1. Ukidanje blokade nekretnina vođe kriminalnog klana Radoja Zvicera.....	15
3.2.3.2. Ukidanje blokade nekretnina vođe kriminalnog klana Milana Jankovića.....	17
3.2.4. Nezakonito obustavljen postupak protiv članova kriminalne organizacije Svetozara Marovića.....	18
3.2.5. Zapisnik o zakonitom pretresu broda Jadran ocijenjen kao nevaljan dokaz	19
3.3. Krijumčarenje opojnih droga	20
3.3.1. Okrivljenima “oprosteno” preko dvije godine zatvora	20
3.4. Predmeti korupcije.....	22

3.4.1. Povreda zakona u korist bivšeg predsjednika opštine Žabljak Veselina Vukićevića	22
3.4.2. Povreda zakona u korist bivšeg gradonačelnika Glavnog grada Miomira Mugoše	23
3.5. Teži oblik silovanja	25
3.5.1. Osuđenom za silovanje maloljetnice kazna skoro prepolovljena.	25
4. ZAKLJUČCI I PREPORUKE	27
4.1. Zaključci	27
4.1. Preporuke	29

1. UVOD

Predmet analize je 11 presuda Vrhovnog suda Crne Gore, koje su donijete od početka 2024. do kraja oktobra 2025. godine po zahtjevima za zaštitu zakonitosti Vrhovnog državnog tužilaštva (VDT) protiv pravnosnažnih presuda, odnosno odluka nižestepenih sudova.

Radi se o predmetima u kojima je Vrhovni sud utvrdio povredu zakona u korist okrivljenih.

Analizirane su samo presude donešene u krivičnim postupcima za najteža krivična djela, poput krivičnih djela organizovanog kriminala, korupcije, krijumčarenja opojnih droga, uz jedan slučaj teškog višestrukog silovanja na štetu maloljetne osobe. Okrivljeni u ovim slučajevima su bili javni funkcioneri, poput nekadašnjeg gradonačelnika Podgorice Miomira Mugoše i predsjednika Opštine Žabljak Veselina Vukićevića, kao i pripadnici kriminalnih organizacija, npr. one koju je osnovao nekadašnji predsjednik državne zajednice Srbija i Crna Gora i predsjednik Skupštine Crne Gore Svetozar Marović, i Radoje Zvicer, koga je Specijalno državno tužilaštvo u više predmeta označilo kao šefa jedne od najvećih kriminalnih organizacija i članovi njegove kriminalne organizacije.

Analiza ukazuje na posljedice odluka kojima je zakon povrijeđen u korist okrivljenih u vidu izbjegavanja ili umanjivanja krivične odgovornosti, nemogućnosti oduzimanja imovine za koju postoji osnovana sumnja da je stečena kriminalnom djelatnošću, nemogućnosti korišćenja dokaza koji su pribavljeni zakonito i ublažavanja izrečenih kazni zatvora.

Na kraju su dati zaključci i preporuke, u kojima je ukazano da bi ova vrsta predmeta trebalo da bude predmet posebne pažnje, kako u cilju ocjenjivanja i edukacije, tako i u cilju izviđaja, odnosno provjere izvršenja krivičnog djela u vršenju sudijske funkcije.

Za izradu analize korišćene su presude i saopštenja objavljena na sajtu crnogorskih sudova i saopštenja Vrhovnog državnog tužilaštva.

Autor analize je advokat Veselin Radulović, a recenzent Miodrag Majić, sudija krivičnog odjeljenja Apelacionog suda Republike Srbije. Izvještaj je uredila Tea Gorjanc Prelević, izvršna direktorica NVO Akcija za ljudska prava.

2. PRAVNI OKVIR

2.1. Opšte odredbe

Zahtjev za zaštitu zakonitosti je vanredni pravni lijek koji protiv pravosnažnih sudskih odluka i protiv sudskog postupka koji je prethodio tim pravosnažnim odlukama, može podići Vrhovno državno tužilaštvo („VDT“) u sljedećim slučajevima:

- kad smatra da je povrijeđen zakon;
- kad je odlukom Evropskog suda za ljudska prava ili drugog suda osnovanog potvrđenim međunarodnim ugovorom utvrđeno da su u toku krivičnog postupka povrijeđena ljudska prava i osnovne slobode i da je sudska odluka zasnovana na takvoj povredi, a nadležni sud nije dozvolio ponavljanje krivičnog postupka ili se povreda učinjena sudskom odlukom može otkloniti ukidanjem odluke ili njenim preinačenjem, a bez ponovnog vođenja postupka, i
- kad je sudska odluka zasnovana na zakonu ili drugom propisu koji je prestao da važi na osnovu odluke Ustavnog suda, ukoliko sud nije dozvolio ponavljanje krivičnog postupka ili se povreda učinjena u sudskoj odluci može otkloniti ukidanjem odluke ili njenim preinačenjem, a bez ponavljanja postupka.¹

Okrivljeni, koji je osuđen na безусловnu kaznu zatvora od jedne godine ili težu kaznu ili kaznu maloljetničkog zatvora, i njegov branilac, mogu, u roku od 30 dana od dana kad je okrivljeni primio pravosnažnu presudu, pisanim i obrazloženim predlogom tražiti od VDT da podigne zahtjev za zaštitu zakonitosti protiv pravosnažne presude, zbog:

- povrede Krivičnog zakonika na štetu okrivljenog;
- povrede odredaba krivičnog postupka, ili zbog učestvovanja u rješavanju u drugom, odnosno trećem stepenu sudije koji se morao izuzeti ili zbog toga što je okrivljenom na glavnom pretresu ili pretresu pred drugostepenim sudom uskraćeno pravo da upotrebljava svoj jezik;
- povrede prava okrivljenog na odbranu, i
- povrede odredaba krivičnog postupka u žalbenom postupku, ako je ta povreda bila od uticaja na donošenje pravilne presude.²
- Vrhovni sud Crne Gore odlučuje o zahtjevu za zaštitu zakonitosti.³

Zahtjev za zaštitu zakonitosti VDT može da podnese u korist okrivljenog i na njegovu štetu.

2.2. Zahtjev za zaštitu zakonitosti u korist okrivljenog

Kada utvrdi da je osnovan zahtjev za zaštitu zakonitosti podignut u korist okrivljenog, Vrhovni sud donosi presudu, kojom, prema prirodi povrede, preinačava pravosnažnu odluku ili ukida u cjelini ili djelimično odluke prvostepenog i drugostepenog suda ili samo odluku drugostepenog suda i predmet vraća na ponovno odlučivanje ili suđenje prvostepenom ili drugostepenom sudu.⁴ U ponovljenom postupku sud je vezan zabranom preinačenja na štetu optuženog,⁵ odnosno, nova presuda se ne smije izmijeniti na njegovu štetu u pogledu pravne kvalifikacije krivičnog djela i krivične sankcije.⁶

2.3. Zahtjev za zaštitu zakonitosti na štetu okrivljenog

Ako Vrhovni sud nađe da je osnovan zahtjev za zaštitu zakonitosti podignut na štetu okrivljenog, samo će utvrditi da postoji povreda zakona, ne dirajući u pravosnažnu odluku.⁷

Dakle, na osnovu zahtjeva za zaštitu zakonitosti pravosnažna presuda se ne može izmijeniti na štetu okrivljenog. U tom slučaju Vrhovni sud donosi deklaratornu presudu kojom samo ukazuje na povredu zakona. Ovo je u skladu sa jednim od osnovnih načela krivičnog postupka da nikome ne može biti ponovo suđeno za krivično djelo za koje je pravosnažnom odlukom osuđen ili oslobođen optužbe (ne bis in idem),⁸ osim izuzetno, u slučaju ponavljanja krivičnog postupka u skladu sa zakonom.⁹ Ovo načelo je jedno od temeljnih procesnih i materijalnih načela krivičnog prava i njegova osnovna svrha je upravo **zabrana da se isto lice ponovo goni i osudi za isto djelo**. Dakle, ono **štiti pojedinca od ponovnog gonjenja ili pogoršanja položaja** nakon pravosnažne odluke i suđenja se, po pravilu, ne može ponoviti na štetu okrivljenog.

Ipak, ponavljanje krivičnog postupka na štetu okrivljenog moguće je izuzetno i jedino ako se utvrdi da je presuda zasnovana na krivičnom djelu, odnosno ako se dokaže da je do presude došlo usljed krivičnog djela sudije ili lica koje je vršilo dokazne radnje¹⁰ ili je presuda kojom se optužba odbija donesena zbog odustanka državnog tužioca od optužbe, a dokaže se da je do ovog odustanka došlo usljed krivičnog djela zloupotrebe službenog položaja državnog tužioca,¹¹ kao i slučaju ako se iznesu nove činjenice ili podnesu novi dokazi koji su sami za sebe ili u vezi sa ranijim dokazima podobni da prouzrokuju osudu lica koje je bilo oslobođeno ili njegovu osudu po strožijem krivičnom zakonu.¹² Iz razloga poštovanja elementarne pravne sigurnosti, ponavljanje krivičnog postupka na štetu okrivljenog moguće je samo u okviru subjektivnog roka od šest mjeseci od kada je tužilac saznao za nove činjenice ili nove dokaze.

Načelo ne bis in idem počiva na zaštiti interesa pravne sigurnosti i pravičnosti, koje ima prednost i u odnosu na princip istine u slučaju kada su ta dva načela suprotstavljena. Ipak, iako se presudama po zahtjevu za zaštitu zakonitosti na štetu okrivljenog ne utiče na pravni položaj okrivljenih u tim postupcima, one bi morale bar da budu od uticaja na buduću sudsku praksu tako da doprinesu da se iste greške u korist okrivljenih ne ponavljaju.

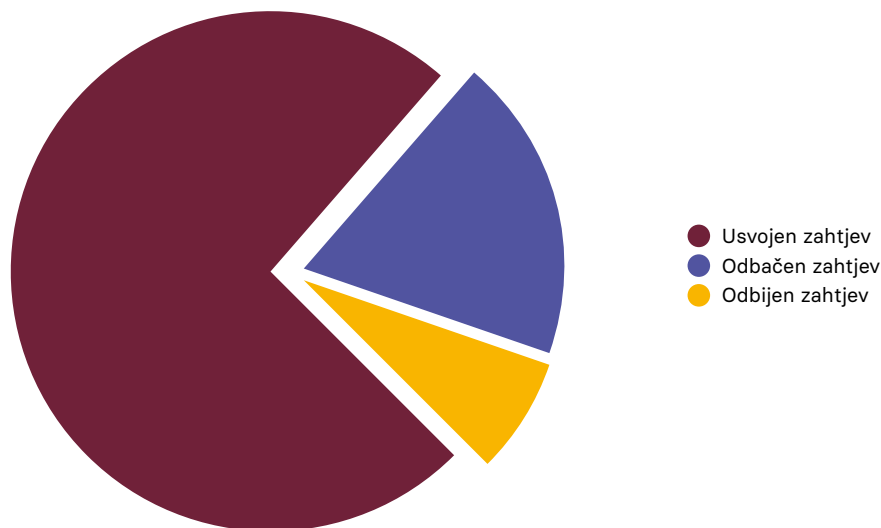
3. ODLUČIVANJE VRHOVNOG SUDA CRNE GORE O ZAHTEJIMA ZA ZAŠTITU ZAKONITOSTI

3.1. Opšti pregled

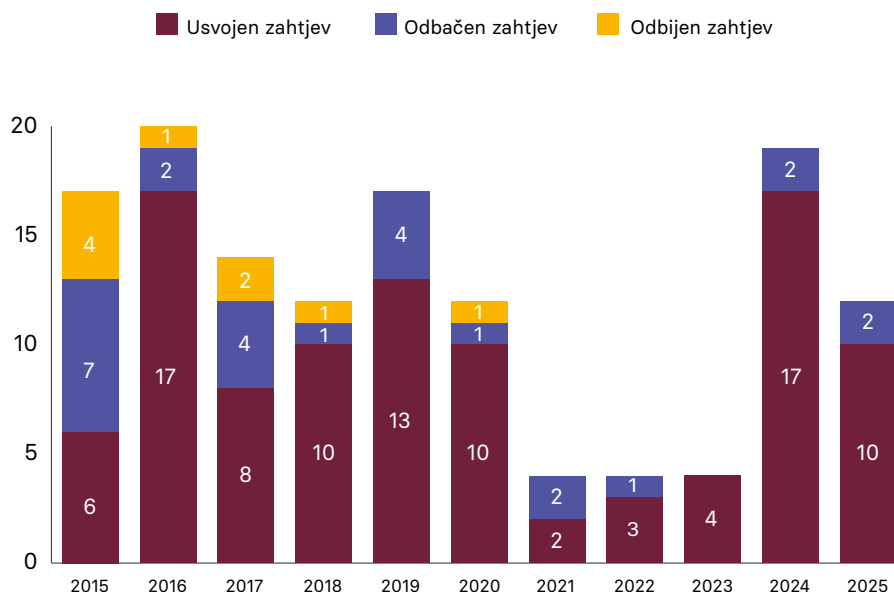
3.1.1. Odluke od 2015. godine do jula 2025. godine

Od početka 2015. godine do kraja oktobra 2025. godine Vrhovni sud Crne Gore je donio 135 odluka po zahtjevima za zaštitu zakonitosti. Od toga je čak u 100 slučajeva ili 74% (3/4) zahtjev za zaštitu zakonitosti usvojen jer je zakon bio povrijeđen, dok je u ostalim slučajevima odbijen (26) kao neosnovan ili odbačen (9).

Najviše usvojenih zahtjeva bilo je u 2016. i 2024. godini i do kraja oktobra 2025. godine. U 2016. godini od ukupno podnešenih 20 usvojeno je 17 takvih zahtjeva (85%), dok je u 2024. godini usvojeno 17 zahtjeva od podnešenih 19 (89,5%). Takođe, u prvih deset mjeseci 2025. godine usvojeno je 10 od 12 podnešenih zahtjeva (83,33%). Najmanje zahtjeva usvojeno je 2021. godine (2 od 4 podnešena ili 50%), 2022. godine (3 od 4 podnešena ili 75%) i 2023. godine (4 od 4 podnešena, odnosno 100%).

Prikaz postupanja Vrhovnog suda Crne Gore po zahtjevima zakonitosti 2015–2025.

3.1.2. Odluke u 2024. i 2025. godini

U odnosu na period od 2021. do 2023. godine, kada je godišnje bilo po četiri odluke Vrhovnog suda po zahtjevima za zaštitu zakonitosti, tokom 2024. i 2025. godine došlo je do znatnog porasta broja zahtjeva za zaštitu zakonitosti koje je podnosilo VDT. Tako je za dvostruko kraći period od godinu i po dana, od početka 2024. do kraja oktobra 2025. godine, Vrhovni sud donio čak 31 odluku. Tim odlukama je povećan i broj usvojenih zahtjeva, kojima je Vrhovni sud utvrdio povredu zakona od strane nižestepenih sudova. Čak 27 takvih odluka je donijeto za godinu i deset mjeseci, naspram 9 koliko ih je bilo u prethodne tri godine.

Među usvojenim zahtjevima za zaštitu zakonitosti izdvaja se veći broj slučajeva u kojima je utvrđeno da je zakon povrijeđen u korist okrivljenih.¹³ Čak 17 takvih presuda je donešeno u 2024. i u prvih deset mjeseci 2025. godine.

Zbog nemogućnosti izmjena presuda u kojima je zakon povrijeđen u korist okrivljenih, predmet ove analize su upravo ti slučajevi, da bi se sagledale posljedice takvih odluka i eventualno ukazalo postoji li sumnja da je neka od njih rezultat nezakonitog uticaja ili su rezultat nemara, nestručnosti ili legitimne razlike u pravnim shvatanjima sudija Vrhovnog suda i nižestepenih sudova.

Zabrinjava podatak da se od 17 presuda u kojima je Vrhovni sud utvrdio povredu zakona u korist okrivljenih, **11 odnosilo na predmete organizovanog kriminala, korupcije i prometa droge**. Najviše je predmeta iz oblasti organizovanog kriminala – čak šest.

¹³ "Trend rasta zahtjeva za zaštitu zakonitosti zbog povrede zakona u korist okrivljenih", Vrhovno državno tužilaštvo, 25.02.2025:
<https://tuzilastvo.me/tuzilastva/trend-rasta-zahtjeva-za-zastitu-zakonitosti-zbog-povrede-zakona-u-korist-okrivljenih/>

Jedan predmet se odnosi na optužbu za pranje novca, dva su slučaja prometa droge gdje je okrivljenima oprošteno ukupno skoro pet godina zatvora (jednom dvije godine i pet mjeseci, a drugom dvije i po godine), u tri slučaja radilo se o pogrešnoj ocjeni dokaza kao pravno nevaljanih, jedan je u slučaju gdje je bio optužen predsjednik opštine, jedan slučaj gdje je bio optužen bivši gradonačelnik Glavnog grada, jedan slučaj odnosi se na troškove postupka koje je trebalo da snosi okrivljeni, jedan gdje je nezakonito odbačena žalba tužilaštva zbog šverca šest grama marihuane i jedan u kome je Apelacioni sud Crne Gore proizvoljno i bez obrazloženja dvostruko umanjio kaznu zatvora osuđenom za višestruko silovanje.

Predmet ove analize su 11 slučajeva u kojima su utvrđene povrede zakona u korist okrivljenih koje su imale ozbiljne posljedice u vidu izbjegavanja i umanjivanja krivične odgovornosti, značajnog ublažavanja kazni i izbjegavanja privremenog oduzimanja imovine stečene kriminalnom djelatnošću.

3.2. Predmeti organizovanog kriminala

3.2.1. Šestorica okrivljenih izbjegli krivično gonjenje za ubistvo u pokušaju

Optužnicom Specijalnog državnog tužilaštva (SDT), u decembru 2022, trojici okrivljenih je stavljeno na teret da su, kao saizvršioци, dana 20.10.2020, ispred zgrade Uprave policije Odjeljenja bezbjednosti Kotor, pokušali da liše života pripadnika suprotstavljene kriminalne organizacije¹⁴.

Iz činjeničnog opisa optužnog akta slijedi da je četvrti okrivljeni došao do parkinga zgrade policije i, sa pripremljenim pištoljem, kojem je metak bio u cijevi i spreman za opaljenje, čekao pogodan trenutak da liši života oštećenog prilikom njegovog dovođenja u zgradu, ali da je dovršenje krivičnog djela spriječila policija, tako što ga je lišila slobode. Tom četvrtom okrivljenom stavljeno je na teret samo krivično djelo nedozvoljeno držanje oružja i eksplozivnih materija, a ostaloj trojici pokušaj ubistva u saizvršilaštvu. Različit tretman saizvršilaca u pogledu djela koje im je stavljeno na teret nije obrazložen i ostaje nejasan.

Okrivljeni koji je čekao sa pištoljem “spremnim za opaljenje” je Petar Mujović, pripadnik kriminalne organizacije koju je formirao okrivljeni saizvršilac Radoje Zvicer i čiji članovi su bili i ostala dvojica okrivljenih saizvršilaca Slobodan Kaščelan i Milan Vujotić.

Postupak kontrole optužnice u ovom dijelu trajao je čak godinu dana.

Viši sud u Podgorici je tri puta donosio rješenje da nema mjesta optužbi protiv trojice saizvršilaca optuženih za krivično djelo ubistvo u pokušaju¹⁵. Apelacioni sud je dva ta rješenja ukinuo¹⁶ i vratio na ponovno postupanje. Kada je Viši sud i po treći put donio isto rješenje,¹⁷ potvrđena je i optužnica SDT protiv četvrtog okrivljenog (koji je sa pripremljenim pištoljem čekao oštećenog) tako što mu je na teret stavljeno samo krivično djelo nedozvoljeno držanje oružja i eksplozivnih materija.¹⁸

¹⁴ Kts.br.172/22 od 30.12.2023.

¹⁵ Vidi rješenja Kvso.br.3/23 od 10.3.2023, Kvso.br.18/23 od 12.7.2023. i Kvso.br.32/23 od 9.10.2023.

¹⁶ Kvsž.br.143/23 od 12.6.2023. i Kvsž.br.232/23 od 3.10.2023.

¹⁷ Kvso.br.32/23 od 9.10.2023.

¹⁸ Član 403 Krivičnog zakonika

Onda je i Apelacioni sud Crne Gore potvrdio rješenje Višeg suda kojim je obustavljen postupak protiv trojice saizvršilaca za ubistvo u pokušaju¹⁹.

VDT je zatim, u decembru 2023, podnijelo zahtjev za zaštitu zakonitosti protiv odluka suda kojima nije prihvaćena optužba protiv trojice saizvršilaca za krivično djelo ubistvo u pokušaju.

Vrhovni sud Crne Gore je usvojio zahtjev za zaštitu zakonitosti nakon šest i po mjeseci, u julu 2024, i utvrdio da je rješenjima Višeg suda u Podgorici i Apelacionog suda Crne Gore povrijeđen zakon u korist okrivljenih, i da je protiv njih ipak trebalo potvrditi optužnicu za pokušaj ubistva.²⁰

Nasuprot stavu nižestepenih sudova, koji su zaključili da se radilo samo o pripremnim radnjama, Vrhovni sud je zaključio da se radilo o pokušaju ubistva, navodeći da iz optužnice proizilaze sva tri konstruktivna elementa pokušaja krivičnog djela: a) započinjanje radnje izvršenja, b) odsustvo posljedice i c) umišljaj učinioca da izvrši započeto krivično djelo.

U ovom slučaju je bilo sporno **da li je radnja izvršenja započeta ili nije**, jer to opredjeljuje zaključak suda da li se radilo samo o pripremnim radnjama ili već o pokušaju krivičnog djela ubistvo. Razlikovanje se vrši i utvrđivanjem **da li je u konkretnom slučaju preduzimanjem određene radnje neposredno bio ugrožen objekat krivično pravne zaštite ili ne**.

Apelacioni sud Crne Gore²¹ je ukazao da prema pravnoj teoriji postoje četiri moguća stadijuma u nastanku jednog krivičnog djela: misao o krivičnom djelu, što predstavlja ideju konkretnog čovjeka da bi učinio krivično djelo, odnosno da bi isto želio ili mogao učiniti, zatim pripremanje krivičnog djela, pa pokušaj i na kraju samo izvršenje krivičnog djela, odnosno svršeno krivično djelo. Odgovor na pitanje kada je započeto vršenje krivičnog djela je od izuzetnog značaja, jer taj odgovor treba da postavi granicu između pripremnih radnji, koje su po pravilu nekažnjive i pokušaja djela, koji je po pravilu kažnjiv. Prednje je važno i s aspekta zakonitosti, jer određuje momenat ulaska u zonu kažnjavanja. Ovo pitanje je prema pravnoj teoriji složeno i mora se rješavati u svakom konkretnom slučaju.²² Po ocjeni Apelacionog suda postojalo je dovoljno dokaza koji upućuju na zaključak da je okrivljeni donio odluku da izvrši krivično djelo ubistvo i da je izvršio pripreme radnje, ali je zaključio da dolazak na parking sa pištoljem kome je metak bio u cijevi spreman za opaljenje ne predstavlja radnju pokušaja ubistva, već pripremu radnju koja je prekinuta od strane policije prije dovođenja oštećenog na lice mjesta, pa do pokušaja ubistva nije ni došlo. Kvalitativna razlika između pokušaja i pripremanja je u tome što se pokušajem neposredno započinje izvršenje krivičnog djela, a pripreme radnje predviđaju samo radnje koje služe za to da omoguće kasnije izvršenje krivičnog djela. U konkretnom slučaju, Apelacioni sud je zaključio, isto kao prvostepeni sud, da su pripreme radnje okrivljenog prekinute prije nego što je uočio oštećenog, te da do pokušaja krivičnog djela ubistvo u odsustvu zaštitnog objekta očigledno nije ni došlo.²³

Suprotno tome, Vrhovni sud je našao da je u konkretnom slučaju radnja izvršenja započeta, tako što je okrivljeni došao do parkinga zgrade policije, i, sa pištoljem, koji je “spreman za opaljenje, čekao pogodan trenutak da liši života oštećenog”, a i da je oštećeni bio neposredno ugrožen time što “njegov dolazak nije bio neizvjestan, već, naprotiv, provjeren”.

19 Kvsž.br.329/23 od 22.11.2023.

20 Presuda Vrhovnog suda Crne Gore KZZ.br. 1/24 od 16.7.2024.

21 Rješenje Kvsž.br.329/23 od 22.11.2023.

22 Ibid.

23 Ibid.

Slučaj se odnosio na jedno od važnijih pitanja u krivičnom pravu, pitanje razlikovanja pokušaja izvršenja krivičnog djela od pripremnih radnji, odnosno određivanja granice između ova dva stadijuma u izvršenju krivičnog djela. Kriterijum za razgraničenje pokušaja od pripremnih radnji načelno izgleda jednostavan, jer se utvrđuje na osnovu zakonskog opisa radnje izvršenja krivičnog djela.²⁴ Međutim, krivično djelo ubistvo spada među krivična djela čiji je opis bića apstraktan i uopšten i radnja nije navedena ni na nivou exempli causa (primjera). Drugim riječima, radnja izvršenja ovog krivičnog djela može biti svaka radnja podobna da uzrokuje smrt drugog lica.

Vrhovni sud je zaključio da, ako učinilac već drži oružje spremno za upotrebu i čeka priliku da puca u žrtvu, to se već ima smatrati pokušajem krivičnog djela, a ne pripremnim radnjama, našavši da je u ovoj situaciji ključni faktor **koliko su radnje bile bliske aktu ubistva**. Vrhovni sud je zaključio da je u konkretnom slučaju očigledno da bi krivično djelo bilo izvršeno da nije bilo intervencije policije, jer učinilac nije dobrovoljno odustao od izvršenja, već je bio spriječen, pa se iz konkretnih radnji može smatrati da je pređena granica između pripremnih radnji i pokušaja. Dakle, u kontekstu stavljanja metka u cijev i čekanja da se izvrši ubistvo, a učinilac je već bio na mjestu gde je očekivao dolazak žrtve i bio spreman da odmah reaguje, bez dodatnih pripremnih radnji, po nalaženju Vrhovnog suda može se kao nesumnjivo zaključiti da su te radnje dovoljno bliske izvršenju krivičnog djela i da predstavljaju pokušaj ubistva. U prilog ovom zaključku, Vrhovni sud je ukazao i na sadržaj poruka između okrivljenih sa Sky aplikacije iz kojih proizilazi da je umišljaj okrivljenih bio usmjeren ka tome da se liši života pripradnik suprostavljene kriminalne organizacije i to ispred zgrade Uprave policije OB Kotor.

Međutim, nižestepeni sudovi nisu smatrali da su preduzete radnje bile bliske samom aktu ubistva, jer je okrivljeni lišen slobode **prije nego što je oštećeni doveden** do zgrade policije, ispred koje ga je okrivljeni očekivao.

U ovakvim slučajevima osnovno pitanje je gdje je granica čijim prelaskom izvršilac ulazi u "kriminalnu zonu" i na to pitanje se daje odgovor s aspekta ostvarenosti obaveznih elemenata u pojmu krivičnog djela. U slučaju pripremnih radnji, od osnovnih elemenata u pojmu krivičnog djela nedostaju radnja krivičnog djela i predviđenost u zakonu (osim kada su same pripremljene radnje propisane kao posebno krivično djelo²⁵ i kada se formalno i ne radi o pripremnim, radnjama jer ih je zakon definisao kao radnju izvršenja krivičnog djela).

Prema mješovitoj, objektivno-subjektivnoj teoriji o pravnoj prirodi pokušaja, **pokušaj krivičnog djela postoji kada je preduzetom radnjom izražena volja učinioca upravljena na ugrožavanje zaštićenog objekta**. Posebno je složeno razgraničenje pokušaja s onim vrstama pripremnih radnji kojima se stvaraju uslovi za neposredno izvršenje krivičnog djela, koje su u tijesnoj vezi sa radnjom izvršenja,²⁶ kao što je u ovdje bio slučaj. Krivični zakonik Crne Gore jednako vrednuje volju učinioca (umišljaj) kao i preduzete radnje, pa se zato može smatrati da prihvata upravo ovu mješovitu teoriju. U konkretnom to znači da je preduzetu radnju potrebno vrednovati s aspekta životnog iskustva i utvrditi da li ona čini cjelinu sa radnjom izvršenja krivičnog djela, ali i dovesti preduzetu radnju u vezu sa zaštitnim objektom, odnosno utvrditi da li je njenim preduzimanjem neposredno ugrožen objekat krivičnopravne zaštite.²⁷

24 Vidi: Komentar Krivičnog zakonika Crne Gore, prof. dr Zoran Stojanović, Podgorica, 2010. godine, str. 111.

25 Npr, krivična djela iz člana 262 KZ, pravljenje, nabavljanje i davanje drugom sredstava i materijala za falsifikovanje ili člana 373 KZ, pripremanje djela protiv ustavnog uređenja i bezbjednosti Crne Gore.

26 Vidi Komentar Krivičnog zakonika Crne Gore, prof. dr Zoran Stojanović, Podgorica 2010. godine, str. 111.

27 Ibid.

Umišljaj okrivljenih da liše života oštećenog nesporno proizilazi iz radnji koje su preduzeli i poruka koja su razmijenili i to su utvrdili svi sudovi u ovom postupku. I pripremne radnje su očigledno već bile završene i čekao se izvjestan dolazak žrtve sa spremnim pištoljem i metkom u cijevi. Međutim, s obzirom na to da se oštećeni nije još nalazio na licu mjesta i da je okrivljeni lišen slobode prije toga, sporno je da li je preduzeta radnja izvršenja i da su preduzete radnje okrivljenog bile toliko bliske samom aktu ubistva da bi se radilo o pokušaju krivičnog djela, odnosno da je oštećeni bio neposredno ugrožen iako se nije nalazio u blizini lica mjesta, kao što je zaključio Vrhovni sud.

Primjera radi, Vrhovni sud Republike Srbije je suprotnog stanovišta od Vrhovnog suda Crne Gore, tj. smatra da u situaciji kada se oštećeni ne nalazi na licu mjesta, od neposrednog izvršenja krivičnog djela postoji i vremenska i fizička distanca. Čekanje ili pak pozivanje žrtve da dođe na određeno mjesto na kojem bi bila lišena života stvaraju se uslovi za neposredno izvršenje krivičnog djela ubistva, ali time još nije započeta radnja izvršenja lišavanja života tog lica i ne radi se o pokušaju ubistva.²⁸

Dakle, iako su pripremne radnje očigledno bile završene, s obzirom da se čekao dolazak, odnosno dovođenje oštećenog i da je okrivljeni prije dovođenja oštećenog lišen slobode, tumačenje da se u konkretnom slučaju radilo o pokušaju, odnosno da je ipak započeta radnja krivičnog djela ubistvo može se smatrati i neopravdanim širenjem kriminalne zone na radnje koje Krivični zakonik ne propisuje kao krivično djelo, pa se u ovom slučaju radilo o legitimnoj razlici u stavovima Vrhovnog suda i nižestepenih sudova.

Pored povrede zakona koju je utvrdio Vrhovni sud Crne Gore, a na koju je ukazano gore (III.2.1), ispostavlja se da je i optužnica u ovom predmetu bila nerazumljiva.

Naime, iz presude Vrhovnog suda proizilazi da su nižestepeni sudovi zaključili da je ostalo nejasno zašto okrivljeni, koji je po navodima optužnice otpočeo radnju izvršenja krivičnog djela ubistvo u pokušaju, nije i optužen za to krivično djelo, već su optuženi trojica okrivljenih kao saizvršioc, koji su po navodima optužnice bitno doprinijeli izvršenju krivičnog djela. Ovakva optužnica jeste nerazumljiva jer proizilazi da, čak i u slučaju da je potvrđena, neposredni izvršilac krivičnog djela ubistvo u pokušaju ne bi mogao biti osuđen za to krivično djelo jer za njega nije ni optužen. Nerazumljivo je kako je tužilaštvo stavilo na teret krivično djelo ubistvo u pokušaju trojici okrivljenih koji su postupali kao saizvršioc, ali ne i neposrednom izvršiocu, koji je čekao sa pištoljem sa metkom u cijevi spremnim na opaljenje.

28 Presuda Vrhovnog suda Republike Srbije Kr. 425/62 od 21.6.1962.

3.2.2. Nema optužbe ni za pomagače u pokušaju ubistva

Povodom istog događaja, Vrhovni sud Crne Gore je usvojio još jedan zahtjev za zaštitu zakonitosti²⁹ i presudom utvrdio da je odlukama Višeg suda u Podgorici³⁰ i Apelacionog suda Crne Gore³¹ povrijeđen zakon u korist dvojice okrivljenih kojima je bilo stavljeno na teret da su izvršili krivično djelo ubistvo u pokušaju putem pomaganja. Viši sud u Podgorici i Apelacioni sud Crne Gore smatrali su i u ovom slučaju da djelo koje je predmet optužbe nije krivično djelo i krivični postupak protiv okrivljenih za to djelo je obustavljen.

Istovremeno je potvrđena optužnica SDT-a protiv iste dvojice okrivljenih u dijelu u kojem je jedan okrivljen za izvršenje krivičnog djela stvaranje kriminalne organizacije,³² a drugi pored istog krivičnog djela i za dva krivična djela zloupotrebe službenog položaja.³³

Rješenjem Apelacionog suda Crne Gore, odbijena je žalba SDT, pa je i ovo rješenje Višeg suda postalo pravnosnažno.

I u ovom slučaju stav nižestepnih sudova bio je isti, da okrivljeni koji je čekao oštećenog sa metkom u cijevi “spremnim za opaljenje” nije preduzeo radnju izvršenja krivičnog djela, već samo pripreme radnje i da stoga nema mjesta optužbi ni protiv dvojice okrivljenih koja su optužena za isto krivično djelo izvršeno putem pomaganja jer je za postojanje saučesništva (u konkretnom slučaju pomaganja) neophodno da je izvršilac preduzeo radnju izvršenja.

Tako je Vrhovni sud povodom istog događaja dva puta utvrdio da je zakon povrijeđen u korist optuženih. Prvo, trojica okrivljenih sačesnika su izbjegli krivično gonjenje za ubistvo u pokušaju, optuženi koji je bio neposredni izvršilac krivičnog djela ubistvo u pokušaju izbjegao je krivično gonjenje za to djelo, jer mu ga tužilaštvo u optužnici nije ni stavilo na teret, i, na kraju, i dvojica okrivljenih za krivično gonjenje ubistvo u pokušaju putem pomaganja izbjegli su krivično gonjenje zbog povrede zakona u njihovu korist od strane sudova. Tako je ukupno šest lica izbjeglo krivično gonjenje za krivično djelo ubistvo u pokušaju zbog propusta koje je Vrhovni sud utvrdio kod nižestepnih sudova, ali i tužilaštva.

Okrivljeni koji su bili označeni kao pomagači u ovom predmetu su pripadnici iste kriminalne organizacije koju je formirao Radoje Zvicer, dvojica policijskih službenika i to odbjegli policajac Ljubo Milović i njegov kolega iz službe Marko Novaković.

Takođe, neažurnost u postupanju kod prvog predmeta imala je za posljedicu novu povredu zakona u korist okrivljenih u drugom predmetu. Naime, da postupak kontrole optužnice u prvom predmetu nije trajao neprimjereno dugo, čak devet mjeseci, odnosno da je Vrhovni sud Crne Gore ranije donio presudu da se u tom slučaju ipak radilo o radnjama krivičnog djela ubistvo u pokušaju, Apelacioni sud Crne Gore i Viši sud u Podgorici bi taj stav Vrhovnog suda morali da primijene u drugom predmetu. Apelacioni sud Crne Gore je u drugom predmetu odlučio 20.2.2024, dok je u prvom predmetu Vrhovni sud odlučio u julu 2024.

29 Presuda Vrhovnog suda Crne Gore KZZ.br. 13/24 od 14.10.2024.

30 Stav 2 rješenja Višeg suda u Podgorici Kvso.br.16/23 od 12.09.2023.

31 Rješenje Apelacionog suda Crne Gore Kvsž.br.349/23 od 20.02.2024.

32 Član 401a stav 2, u vezi stava 1 Krivičnog zakonika

33 Član 416, stav 1 Krivičnog zakonika

3.2.3. Sudija za istragu blokira imovinu, krivično vijeće nezakonito odblokira

Sljedeća dva primjera pokazuju kako je krivično vijeće Višeg suda u Podgorici, bez valjanog obrazloženja, prekršilo zakon u korist okrivljenih ukinuvši privremene mjere kojima je sudija za istragu “zamrznuo” nepokretnu imovinu jer je postojala osnovana sumnja da je stečena kriminalnom djelatnošću kriminalnih organizacija.

3.2.3.1. Ukidanje blokade nekretnina vođe kriminalnog klana Radoju Zviceru

U predmetu koji se vodio protiv okrivljenih zbog stvaranja kriminalne organizacije i više drugih krivičnih djela, sudija za istragu Višeg suda u Podgorici odredio je 7.9.2023. privremenu mjeru zabrane korišćenja i raspolaganja nepokretnosti uz zabilježbu zabrane u katastru nepokretnosti na pet nekretnina ukupne površine 363 m² zbog sumnje da su stečene kriminalnom djelatnošću.³⁴

Navedene nekretnine bile su upisane u katastru nepokretnosti kao svojina pravnog lica, a istražni sudija je smatrao da se radilo o imovini za koju je postojala sumnja da je stečena kriminalnom djelatnošću u okviru kriminalne organizacije, koja je tokom druge polovine 2020. godine djelovala na teritoriji Crne Gore, Južne Amerike, Afrike, Evrope i Australije, a koja je, između ostalog, krijumčarila opojne droge kokain i hašiš, kao i cigarete i čiji članovi su bili i službenici Uprave policije i Agencije za nacionalnu bezbjednost.³⁵

Zakonski zastupnik pravnog lica, koje je u katastru upisano kao vlasnik blokiranih nekretnina, izjavio je žalbu protiv rješenja istražnog sudije, a krivično vijeće Višeg suda u Podgorici ukinulo je privremenu mjeru obezbjeđenja sa stavom **da nema dovoljno dokaza o postojanju osnovane sumnje da je imovinska korist, za koju je određena privremena mjera obezbjeđenja stečena kriminalnom djelatnošću.** Ovaj zaključak je bio zasnovan na stavu da nema dokaza da je pravno lice, koje je u katastru upisano kao vlasnik blokiranih nekretnina, te nekretnine steklo kriminalnom djelatnošću.³⁶

Međutim, Vrhovni sud je usvojio zahtjev za zaštitu zakonitosti VDT-a i utvrdio da je vijeće Višeg suda u Podgorici povrijedilo zakon u korist okrivljenog, koji je označen kao vođa kriminalne grupe.³⁷

Vrhovni sud je utvrdio da je postojala osnovana sumnja da su predmetne nekretnine bile **u faktičkom vlasništvu okrivljenog vođe kriminalnog klana**, a ne pravnog lica koje je upisano kao njihov vlasnik, i da to onda ukazuje na osnovanu sumnju da su stečene kriminalom. Na to je ukazivao sadržaj telefonskih komunikacija supruge okrivljenog sa radnicima angažovanim na opremanju stanova. Naime, Vrhovni sud je ukazao da je iz te komunikacije proizilazilo da je supruga prvooptuženog pokazala angažovanost i posvećenost u vezi svih detalja vezanih za opremanje predmetnih stanova, u kom pravcu imenovana daje uputstva, predloge i naredbe, u vezi nabavke nedostajućih uređaja, interesujući se za period završetka radova, šifru za otvaranje ulaznih vrata zgrade kao i za ključeve od predmetnih stanova, a što je karakteristično za faktičke vlasnike stambenih jedinica³⁸.

34 Rješenje Višeg suda u Podgorici Kris.br.86/22 od 07.09.2023.

35 Ibid.

36 Rješenje Višeg suda u Podgorici Kvs.br.503/23 od 10.10.2023.

37 Presuda Vrhovnog suda Crne Gore Kzz.br.6/24 od 2.7.2024.

38 Ibid.

Vrhovni sud, između ostalog, ukazuje i na komunikaciju u kojoj supruga prvooptuženog, nakon saznanja da nadležni inspektori obilaze stanove, upozorava radnika da ne otkriva čiji su stanovi, i negoduje što su radnici inspektorima pokazali stanove. Vrhovni sud zbog toga zaključuje da je nejasan i nelogičan zaključak vijeća Višeg suda u Podgorici da ne postoji osnovana sumnja da se radi o imovini pribavljenoj kriminalnom djelatnošću organizacije čiji je organizator okrivljeni, iako je nesporno da je njegova supruga bila zadužena za opremanje stanova i zainteresovana da se ne otkrije ko je njihov pravi kupac.

Smatramo da veoma spornim to što Viši sud nije cijenio sadržaj komunikacije supruge optuženog sa radnicima koji su opremali predmetne stanove, jer ta komunikacija pokazuje da se ona ponašala kao stvarni vlasnik tih nekretnina, iako je u katastru nepokrenosti kao vlasnik bilo upisano pravno lice. Vrhovni sud je ukazao da činjenica da je kao formalni vlasnik predmetnih nekretnina upisano navedeno pravno lice, sama za sebe, nije dovoljno uvjerljiva niti se samo na njoj, kako to pogrešno rezonuje vijeće Višeg suda u Podgorici, može temeljiti zaključak o nepostojanju osnovane sumnje da se radi o imovini stečenoj kriminalnim djelatnostima kriminalne organizacije.

Zakonom o oduzimanju imovinske koristi stečene kriminalnom djelatnošću jasno je propisano da će se “imovinska korist za koju postoji osnovana sumnja da je stečena kriminalnom djelatnošću oduzeti i od pravnog prethodnika, pravnog sljedbenika i članova porodica učinioca, kao i od trećih lica, te da će se imovinska korist **oduzeti i ako je stečena za drugo lice**”.³⁹

Tako je nerazumljivom odlukom Višeg suda u Podgorici onemogućena blokada nepokrenosti ukupne površine 363 m² za koju postoji osnovana sumnja da je stečena kriminalnom djelatnošću kriminalne organizacije koja je, prema optužnici, krijumčarila opojne droge na međunarodnom nivou, nabavljala oružje, vršila ubistva i teška ubistva, bavila se pranjem novca i čiji članovi su bili pripadnici bezbjednosnih službi koji su zloupotrebljavali službeni položaj i vođi kriminalne organizacije prenosili povjerljive službene informacije i podatke o planiranim aktivnostima Uprave policiji Crne Gore i SDT-a, kako u odnosu na pripadnike njegove, tako i u odnosu na pripadnike suprotstavljene kriminalne organizacije.

³⁹ Član 2, stav 2 i 3 Zakona o oduzimanju imovinske koristi stečene kriminalnom djelatnošću

3.2.3.2. Ukidanje blokade nekretnina vođe kriminalnog klana Milana Jankovića

U još jednom predmetu, koji se vodio protiv okrivljenih zbog stvaranja kriminalne organizacije i neovlašćene proizvodnje, držanja i stavljanja u promet opojnih droga, sudija za istragu Višeg suda u Podgorici odredio je 8.12.2023. privremenu mjeru zabrane korišćenja i raspolaganja više nepokretnosti i to tri stambena prostora ukupne površine 219 m² i ukupno 24.563 m² zemljišta, uz zabilježbu zabrane u katastru nepokretnosti. Dodatno su privremeno oduzeta (zaplijenjena) dva putnička automobila i jedno teretno vozilo zbog sumnje da je sva ta imovina stečena kriminalnom djelatnošću.⁴⁰

Kao i u prethodnom slučaju, krivično vijeće Višeg suda je usvojilo žalbu na rješenje sudije za istragu i ukinulo privremenu mjeru obezbjeđenja.⁴¹ I u ovom slučaju krivično vijeće višeg suda je **smatralo da nema dovoljno dokaza o postojanju osnovane sumnje da je navedena imovina stečena kriminalnom djelatnošću**, ponovo zanemarujući podatke o faktičkom vlasništvu.

Vrhovni sud je takođe utvrdio povredu zakona u korist okrivljenog, koji je označen kao vođa kriminalne grupe.⁴² Utvrđeno je da postoji osnovana sumnja da su predmetne nekretnine u faktičkom vlasništvu okrivljenog vođe kriminalnog klana, jer je na to ukazivao sadržaj telefonskih komunikacija, pribavljenih primjenom mjera tajnog nadzora. Iz tih komunikacija se saznaje da je prvooptuženi kao organizator kriminalne organizacije u više navrata komunicirao sa različitim licima u vezi kupovine predmetne pokretne i nepokretne imovine i privođenja namjeni kupljenog zemljišta. Vrhovni sud je posebno naglasio da je prvooptuženi u jednoj poruci saopštio "Sve je na S", sugerišući naziv formalnog vlasnika nekretnina, pa je nejasno zbog čega je Viši sud u Podgorici zaključio da ne postoji osnovana sumnja da se radilo o imovini pribavljenoj kriminalnom djelatnošću organizacije.

Vrhovni sud je takođe saopštio da **krivično vijeće Višeg suda nije ni pokušalo da pribavi spise predmeta i da se samo uvjeri u sadržaj komunikacije koja se pominje u rješenju sudije za istragu**, iako zakon propisuje da sudija izvjestilac može po potrebi od prvostepenog suda pribaviti izvještaj o povredama odredaba krivičnog postupka, a može preko tog suda ili sudije za istragu suda na čijem se području radnja ima izvršiti ili na drugi način provjeriti navode žalbe u pogledu novih dokaza i novih činjenica ili od drugih organa ili organizacija pribaviti potrebne izvještaje ili spise.⁴³ Ovakvo postupanje ukazuje na drastičan oblik nemara ili na korupciju.

40 Rješenje Višeg suda u Podgorici Kri-S.br.141/23 od 8.12.2023.

41 Rješenje Višeg suda u Podgorici Kvs.br.745/23 od 2.2.2024.

42 Presuda Vrhovnog suda Crne Gore Kzz.br.15/24 od 8.11.2024.

43 Član 392, stav 3 ZKP

3.2.4. Nezakonito obustavljen postupak protiv članova kriminalne organizacije Svetozara Marovića

Vrhovni sud Crne Gore je usvojio još jedan zahtjev za zaštitu zakonitosti koji je VDT podiglo u predmetu protiv više okrivljenih fizičkih lica i jednog pravnog lica zbog krivičnog djela prevara izvršenog na organizovan način, zbog produženog krivičnog djela prevara putem pomaganja i krivičnog djela zloupotreba službenog položaja.

Radilo se o članovima kriminalne organizacije koju je organizovao, tj. formirao osuđeni Svetozar Marović, nekada visoki funkcioner Crne Gore i državne zajednice Srbija i Crna Gora, koji je nakon izricanja presude pobjegao u Srbiju, koja odbija da ga izruči Crnoj Gori radi izdržavanja kazne zatvora. I u ovom slučaju, povreda zakona od strane nižestepnih sudova je samo utvrđena i nije se mijenjala pravnosnažna odluka, pa su okrivljeni izbjegli krivičnopravni progon zbog nezakonitih odluka Višeg suda u Podgorici i Apelacionog suda Crne Gore.

U postupku kontrole i potvrđivanja optužnice,⁴⁴ Viši sud u Podgorici donio je rješenje kojim je obustavio krivični postupak protiv sedam fizičkih lica i jednog pravnog lica, jer nije našao da postoji dovoljno dokaza da su okrivljeni osnovano sumnjivi za krivična djela koja su predmet optužbe.⁴⁵ Odlučujući o žalbi SDT-a, Apelacioni sud Crne Gore je potvrdio rješenje Višeg suda, pa je postupak protiv okrivljenih pravnosnažno obustavljen.⁴⁶

Međutim, postupajući po zahtjevu za zaštitu zakonitosti VDT-a, Vrhovni sud je utvrdio da su oba suda povrijedila zakon u korist okrivljenih.⁴⁷

Utvrđeno je da su izreka i obrazloženje kontradiktorni u pogledu osnova za obustavljanje postupka - u izreci se navodi da nema dovoljno dokaza da su okrivljeni osnovano sumnjivi, dok iz obrazloženja proizilazi da djelo koje je predmet optužbe nije krivično djelo. Kako su to dva različita osnova za obustavljanje postupka, nejasno je po kom osnovu je postupak obustavljen⁴⁸.

Vrhovni sud je zaključio i da je neosnovan zaključak nižestepnih sudova da nije bilo dokaza za osnovanu sumnju protiv okrivljenih, jer sudovi nijesu cijenili sve dokaze predložene optužnicom. Zaključeno je da je **prvostepeni sud selektivno cijenio dokaze** i da predloženi dokazi zapravo potvrđuju činjenice navedene u dispozitivu optužnice, iz kojih proizilazi osnovana sumnja.

Naime, nižestepeni sudovi su zaključili da tvrdnja iz optužnice da je okrivljena postupala po uputstvima organizatora kriminalne organizacije, a potom to prenosila drugim licima, nije potkrijepljena nijednim dokazom da je to radila u cilju ostvarivanja kriminalnog plana prethodno organizovane kriminalne organizacije. Međutim, Vrhovni sud je osnovano ukazao da nižestepeni sudovi nijesu cijenili sve dokaze

44 Odredbom člana 293, stav 1, ZKP je propisano da se optužnica dostavlja sudu radi kontrole i potvrđivanja

45 Rješenje Višeg suda u Podgorici Kvso.br.11/23 od 10.4.2023.

46 Rješenje Apelacionog suda Crne Gore Kvsž.br.134/23 od 4.7.2023.

47 Presuda Vrhovnog suda Crne Gore Kzz.br.7/23 od 25.3.2024.

48 Odredbom čl. 294 ZKP propisano je da će, postupajući u smislu čl. 293 st. 1 ZKP, sud odlučiti da nema mjesta optužbi i da se krivični postupak obustavlja, ako ustanovi:

1) da djelo koje je predmet optužbe nije krivično djelo;

2) da je krivično gonjenje zastarjelo ili da je djelo obuhvaćeno amnestijom ili pomilovanjem ili da postoje druge okolnosti koje trajno isključuju krivično gonjenje;

3) da nema dovoljno dokaza da je okrivljeni osnovano sumnjiv za djelo koje je predmet optužbe.

predložene predmetnom optužnicom, tj. da je prvostepeni sud vršio selektivnu ocjenu dokaza, pri čemu činjenica da se radi o kopijama aneksa ugovora, koji se po stanovištu prvostepenog i drugostepenog suda ne mogu prihvatiti kao dokaz, jer su u pitanju kopije, ne može biti opredjeljujuća za zaključak tih sudova da ne postoje dokazi za osnovanu sumnju da je izvršeno predmetno krivično djelo. Suprotno stavu nižestepenih sudova, iz finansijske dokumentacije, kao i nalaza i mišljenja sudskog vještaka ekonomsko finansijske struke i dopune istog proizilazi da su ti aneksi ugovora proizveli pravno dejstvo, odnosno na osnovu istih je izvršen transfer novčanih sredstava, koji je imao za posljedicu nanošenje višemilionske štete oštećenim fizičkim licima i pribavljanje protivpravne imovinske koristi pravnom licu, koje je osnovano upravo po nalogu okrivljene, u cilju realizacije kriminalnog plana.

Vrhovni sud je naveo i to da iz predloženih dokaza proizilazi osnovana sumnja da je jedan od okrivljenih preduzimaio inkriminisane radnje, tj. predao falsifikovane anekse ugovora (što nižestepeni sudovi i nijesu dovodili u pitanje), te da su ti aneksi proizveli nezakonite transakcije novca, da za to vlasnici novca - oštećeni nijesu znali, što takođe za nižestepene sudove nije sporno, a ko ih je sačinio, pribavio i kome su predati nije ni predstavljeno dispozitivom optužnice, jer se to nije moglo ni utvrditi, a prednje i ne predstavlja odlučne činjenice koje bi oslobađale od odgovornosti okrivljenog, pri činjenici da su u pitanju falsifikovani aneksi koje je službeniku banke upravo predao okrivljeni, sa ciljem da se na osnovu istih izvrše nezakoniti transferi novca.

Suprotno stavu nižestepenih sudova, Vrhovni sud je naveo da su u predmetnoj optužnici navedena zakonska obilježja krivičnog djela koje se okrivljenima stavlja ne teret, vrijeme i mjesto izvršenja krivičnog djela, zatim je dat činjenični opis radnji koje su preduzeli okrivljeni, opis nastupjele posljedice i na kraju zakonski naziv krivičnog djela, odnosno pravna kvalifikacija, a sve u skladu sa odredbom člana 292. ZKP-a.

Zaključeno je da se iz dokaza predloženih predmetnom optužnicom utvrđuje da je svaki član imao unaprijed određeni zadatak i ulogu, koja je opisana u uvodnom dijelu optužnice.

3.2.5. Zapisnik o zakonitom pretresu broda „Jadran” ocijenjen kao nevaljan dokaz

U predmetu protiv petorice okrivljenih zbog krivičnog djela stvaranje kriminalne organizacije i krijumčarenja 56 kg kokaina izvršen je pretres broda “Jadran” na kome je pronađena opojna droga. Međutim, Viši sud u Podgorici je, kao pravno nevaljane dokaze, iz spisa predmeta izdvojio zapisnik o pretresanju prevoznog sredstva, putnika, prtljaga i drugih pokretnih stvari Uprave policije i fotodokumentaciju Odjeljenja bezbjednosti Tivat.⁴⁹

Rješenje Višeg suda u Podgorici je potvrdio i Apelacioni sud Crne Gore, koji je odbio žalbu SDT-a.⁵⁰

I Viši sud u Podgorici i Apelacioni sud Crne Gore su zaključili da se radilo o pravno nevaljanim dokazima jer je pretres školskog broda “Jadran” izvršen bez prisustva dva svjedoka, iako je njihovo pristustvo bilo moguće obezbijediti.

49 Ks.br.38/19 od 21.03.2023.

50 Rješenje Apelacionog suda Crne Gore Kvsž.br.230/23 od 31.08.2023.

S druge strane, Vrhovni sud Crne Gore je usvojio zahtjev za zaštitu zakonitosti, utvrdivši da su oba suda prekršila zakon u korist okrivljenih, jer su zanemarili da se za pretresanje broda ne traži prisustvo dva svjedoka kao u slučaju pretresa stana ili lica.⁵¹

Vrhovni sud je ukazao na posebna pravila pretresanja broda propisana u stavu 6 člana 81 ZKP-a, kada prisustvo svjedoka nije obavezno⁵². Dakle, u konkretnom slučaju, naredba o pretresanju morala se predati zapovjedniku broda i onda na osnovu stava 6, "on odnosno lice koje on odredi prisustvuje pretresanju". Vrhovni sud je zaključio da je komandantu broda predata naredba o pretresanju i da je on prisustvovao pretresu broda. Saslušan u svojstvu svjedoka, komandant broda je pred sudom potvrdio da je u vrijeme pretresa na školskom brodu "Jadran", obavljao dužnost komandanta broda i da je pretres vršen po naredbi za pretres, da je on to dozvolio.

Vrhovni sud Crne Gore je zaključio da je zbog toga nejasan zaključak nižestepenih sudova da je pretres izvršen nezakonito i da se radi o pravno nevaljanim dokazima.

Ovaj krivični postupak je i dalje u toku pred prvostepenim, Višim sudom u Podgorici, pa ostaje da se vidi kakve će posljedice imati nezakonito izdvajanje iz spisa predmeta dokaza za koje je Vrhovni sud ipak utvrdio da su pribavljeni zakonito. S obzirom da je Vrhovni sud samo utvrdio povredu zakona i da se time ne dira u pravnosnažnu odluku koja je donešena u korist okrivljenih, postavlja se pitanje da li će uopšte biti dovoljno dokaza za osuđujuću presudu, jer se svi dokazi pribavljeni tim pretresom koji je pogrešno označen kao nezakonit više ne mogu koristiti u sudskom postupku.

Zabrinjava činjenica da su i Viši sud u Podgorici i Apelacioni sud Crne Gore zanemarili odredbu koja definiše pravila pretresanja broda i primijenili odredbu koja se odnosi na pretresanje stana ili lica i na taj način iz spisa predmeta uklonili niz materijalnih dokaza koji potvrđuju navode optužnog akta.

3.3. Krijumčarenje opojnih droga

3.3.1. Okrivljenima "oprošteno" preko dvije godine zatvora

U dva predmeta Apelacioni sud Crne Gore je povrijedio zakon i oslobodio okrivljene, koji su prvostepenim presudama bili osuđeni na zatvorske kazne za krijumčarenje opojnih droga.

Viši sud u Bijelom Polju je donio presudu⁵³ kojom je na dvije godine i pet mjeseci zatvora osudio okrivljenog zbog neovlašćene proizvodnje, držanja i stavljanja u promet opojnih droga.⁵⁴ Kao otežavajuću okolnost prilikom odlučivanja o vrsti i visini kazne sud je cijenio raniju osuđivanost za isto krivično djelo.⁵⁵

51 Presuda Vrhovnog suda Crne Gore Kzz.br.16/24 od 7.10.2024.

52 „Ako se pretresanje mora izvršiti na brodu ili vazduhoplovu, naredba o pretresanju će se predati zapovjedniku broda, odnosno vazduhoplova. Zapovjednik broda, odnosno vazduhoplova ili lice koje on odredi prisustvuje pretresanju.“ Čl. 81, st. 6, Zakon o krivičnom postupku, op. cit.

53 Presuda Višeg suda u Bijelom Polju K.br.38/23 od 29.3.2024.

54 Član 300, stav 1 Krivičnog zakonika Crne Gore

55 Radilo se o okrivljenom koji je dva puta osuđivan za isto krivično djelo, prvi put na kaznu zatvora u trajanju od tri godine i drugi put na kaznu zatvora u trajanju od dvije godine. Prije toga, ovaj okrivljeni je osuđivan tri puta za krivično djelo krađe, tri puta za krivično djelo teška krađa i jednom za krivično djelo oduzimanje vozila

Apelacioni sud Crne Gore je preinačio ovu presudu i okrivljenog oslobodio optužbe našavši da djelo za koje je optužen nije krivično djelo.⁵⁶ Vijeće od troje sudija Apelacionog suda navelo je da su optužnicom i izrekom prvostepene presude **radnje izvršenja krivičnog djela opisane kao poklanjanje opojne droge hašiš i prodaja opojne droge konoplja**, ali da je moralo biti naznačeno da se te radnje preduzimaju **neovlašćeno**, a to nije bio slučaj. Zbog izostanka riječi neovlašćeno u izreci prvostepene presude, Apelacioni sud Crne Gore je zaključio da nedostaje bitan element bića ovog krivičnog djela, pa da djelo za koje je okrivljeni osuđen nije krivično djelo i zbog toga ga je oslobodio.

Međutim, Vrhovni sud se nije složio i postupajući po zahtjevu za zaštitu zakonitosti utvrdio je da je pravnosnažnom presudom Apelacionog suda Crne Gore povrijeđen Krivični zakonik u korist okrivljenog⁵⁷.

Vrhovni sud je naveo da djelatnosti proizvodnje, stavljanja u promet ili omogućavanje stavljanja u promet opojnih droga predstavljaju radnju izvršenja ovog djela samo kada se vrše neovlašćeno, da je Zakonom o sprječavanju zloupotrebe droga regulisano kada su proizvodnja, prerada i promet ovih supstanci dozvoljeni i ko ih može vršiti, a u svim ostalim slučajevima riječ je o neovlašćenom vršenju ovih djelatnosti. U Zakonu o sprječavanju zloupotrebe droga i Pravilniku o utvrđivanju spiska droga, psihotropnih supstanci i bilja koje se može koristiti za proizvodnju droga, kada su u pitanju fizička lica, jasno je naznačena zabrana upotrebe, proizvodnje, stavljanja u promet opojnih droga koje se nalaze na spisku psihoaktivnih supstanci Pravilnika, iz čega slijedi jasan zaključak da **fizička lica nikada nijesu ovlašćena ni za gajenje ni za stavljanje u promet psihoaktivnih supstanci koje su predmet Pravilnika, a kakve su hašiš i konoplja (marihuana)**.

Po nalaženju Vrhovnog suda, izostanak riječi „neovlašćeno“, ne znači izostanak protivpravnosti, kako je, pogrešno, zaključio drugostepeni sud.

Na isti način je povrijeđen Krivični zakonik u korist okrivljenog u još jednom predmetu. Viši sud u Podgorici je okrivljenog osudio na dvije godine i šest mjeseci zatvora zbog prodaje zamotuljka od plastične kesice sa kokainom drugom licu.⁵⁸ Vijeće od troje sudija Apelacionog suda Crne Gore preinačilo je i ovu presudu i oslobodilo okrivljenog s istim stavom da djelo za koje je osuđen nije krivično djelo jer je u opisu radnje nedostajala riječ “neovlašćeno”.⁵⁹

I u ovom slučaju je Vrhovni sud presudio s istim obrazloženjem kao u prethodnom slučaju⁶⁰.

Tako su povredom Krivičnog zakonika od strane Apelacionog suda Crne Gore u ova dva slučaja okrivljeni oslobođeni ukupno četiri godine i 11 mjeseci zatvora.

56 Presuda Apelacionog suda Crne Gore Kž.br.80/24 od 10.9.2024.

57 Presuda Vrhovnog suda Crne Gore Kzz.br.21/24 od 3.2.2025.

58 Presuda Višeg suda u Podgorici K.br.112/20 od 24.5.2024.

59 Presuda Apelacionog suda Crne Gore Kž.br.108/24 od 1.10.2024.

60 Presuda Vrhovnog suda Crne Gore Kzz.br.2/25 od 24.3.2025.

3.4. Predmeti korupcije

3.4.1. Povreda zakona u korist bivšeg predsjednika opštine Žabljak Veselina Vukićevića

Sumnje u razloge zbog koji je došlo do povrede zakona u korist okrivljenog pokazuju se i u slučaju krivičnog postupka koji je vođen protiv predsjednika Opštine Žabljak.

SDT je okrivljenog optužilo da je izvršio teži oblik krivičnog djela zloupotreba službenog položaja.⁶¹ Optužen je da je kao službeno lice, predsjednik Opštine Žabljak, iskoristio službeni položaj i ovlašćenje i pribavio drugom imovinsku korist u iznosu od preko 3.000,00 €, na način što je protivno, bez javnog oglasa, za vršioca dužnosti za radno mjesto načelnik Komunalne policije, odredio lice koje nije ispunjavalo propisane uslove za to radno mjesto, tj. nije imalo položen ispit za vršenje poslova komunalne policije.

Viši sud u Podgorici je okrivljenog oslobodio krivice s navodom da nema dokaza da je izvršio krivično djelo koje mu se stavlja na teret.⁶² Sud je utvrdio da u konkretnom slučaju nije bilo štete za Opštinu Žabljak, jer je vršilac dužnosti načelnika Komunalne policije redovno dolazio na posao i savjesno vršio svoju funkciju, da na dva javna konkursa nije bilo prijavljenih kandidata, da je u opštini bila vanredna situacija zbog pandemije korona virusom, da je Žabljak turističko mjesto i da je održavanje komunalnog reda od velikog značaja za funkcionisanje grada i ubiranje prihoda od turizma, i da je u takvim uslovima, uoči zimske turističke sezone, okrivljeni donio rješenje u interesu službe i da nije dokazano da je umišljaj okrivljenog bio usmjeren na iskorišćavanje službenog položaja.

Te razloge je prihvatio i Apelacioni sud Crne Gore.⁶³

Međutim, Vrhovni sud je zaključio drugačije.⁶⁴ Utvrdio je da su tvrdnje nižestepeni sudova o potrebama turističke sezone nejasni kod opštepoznate činjenice da je u ljeto 2020. godine bio zabranjen ulazak strancima u Crnu Goru, i da je u jednom periodu bilo zabranjeno i građanima Crne Gore, osim uz posebna odobrenja, da odlaze u druge opštine, pa je nejasno kakvu je to zimsku turističku sezonu mogao da očekuje optuženi, da bi ga to opravdalo da protivpravno imenuje vršioca dužnosti načelnika Komunalne policije.

Takođe, Vrhovni sud je ukazao da nižestepeni sudovi nijesu cijenili bitnu činjenicu da je imenovani vršilac dužnosti načelnika Komunalne policije bio Glavni administrator Opštine Žabljak, da je nakon te funkcije koristio pravo da prima platu Glavnog administratora do 30.09.2020, te da je, kako je i sam naveo u svom iskazu svjedoka, neposredno pred isticanje tog roka optuženi donio predmetno rješenje, što jasno ukazuje da je to učinjeno da bi se svjedoku pribavila korist da zasnuje radni odnos na određeno vrijeme.

Na kraju, Vrhovni sud je utvrdio da su nižestepeni sudovi primjenili odredbu Krivičnog zakonika koja se ne može primijeniti, odnosno koja je kao posljedicu ovog krivičnog djela propisivala pribavljanje

61 Član 416, stav 2 u vezi stava 1 Krivičnog zakonika

62 Presuda Višeg suda u Podgorici Ks.br.51/21 od 17.2.2023.

63 Presuda Apelacionog suda Crne Gore KŽ-S br.9/23 od 8.11.2023.

64 Presuda Vrhovnog suda Crne Gore Kzz.br.6/23 od 4.3.2024.

"protivpravne imovinske koristi", ali koja je prestala da važi još 2010. godine (deset godina prije izvršenja krivičnog djela koje je okrivljenom stavljeno na teret). Za krivično djelo zloupotreba službenog položaja zakonom koji se primjenjuje u konkretnom slučaju, kao posljedica krivičnog djela zloupotreba službenog položaja propisano je "pribavljanje sebi i drugome korist", a ne "protivpravne imovinske koristi".

Dakle, prema stavovima Vrhovnog suda u konkretnom slučaju dokazani su svi elementi bića krivičnog djela zloupotreba službenog položaja, ali zbog povrede zakona od strane nižestepenih sudova ovaj javni funkcioner je oslobođen optužbe i izbjegao je krivičnu osudu.

3.4.2. Povreda zakona u korist bivšeg gradonačelnika Glavnog grada Miomira Mugoše

Početkom oktobra 2025, Vrhovni sud Crne Gore je usvojio još jedan zahtjev za zaštitu zakonitosti Vrhovnog državnog tužilaštva i utvrdio da su Viši sud u Podgorici i Apelacioni sud Crne Gore povrijedili zakon u korist optuženog bivšeg gradonačelnika Glavnog grada Miomira Mugoše kada su ga oslobodili optužbe za teži oblik krivičnog djela zloupotreba službenog položaja kojim je Glavni grad oštećen 6,7 miliona eura.

Vrhovni sud Crne Gore je utvrdio da su Viši i Apelacioni sud pogrešno tumačili važeće propise koji su se odnosili na prenos prava na gradskom građevinskom zemljištu, jer kada je optuženi donio odluke o prenosu zemljišta na preduzeće „Carine“ DOO Podgorica, nije postojala zakonska mogućnost prenosa zemljišta neposrednom pogodbom, kako je on to učinio, već isključivo putem javnog nadmetanja.⁶⁵ Zemljište je Glavnom gradu plaćeno po cijeni od 165 eura po kvadratnom metru, a stvarna tržišna vrijednost zemljišta, u zavisnosti od parcela, iznosila je od 384,88 do 857,02 eura po kvadratnom metru.

Tada važeći Zakon o građevinskom zemljištu i Uredba Vlade Crne Gore iz 2003. godine propisivali su obavezu sprovođenja javnog nadmetanja, a od tog postupka bili su izuzeti samo slučajevi kada se zemljište prenosi za potrebe državnih organa ili za eksproprisano zemljište. Mogućnost prenosa neposrednom pogodbom uvedena je tek Zakonom o državnoj imovini iz 2009. godine, koji nije bio na snazi u vrijeme radnji koje su se okrivljenom stavljale na teret.

Takođe, okrivljeni nije imao zakonsko pravo da samostalno donosi odluke o prenosu prava na predmetnim parcelama, jer je takva nadležnost isključivo pripadala Skupštini Glavnog grada Podgorice.

Prethodno navedeno je bilo nesporno i nižestepenim sudovima. Međutim, oni su našli da nije bilo nesumnjivih dokaza da je okrivljeni kao službeno lice i javni funkcioner iskoristio svoj službeni položaj, prekoračio granice svog službenog ovlašćenja i postupao suprotno službenim interesima i interesima Glavnog grada, a sve kako bi pribavio drugom korist, zbog čega su, primjenom načela "in duo pro reo", u sumnji, odlučili u korist okrivljenog i oslobodili ga od optužbe da je izvršio krivično djelo zloupotreba službenog položaja.

⁶⁵ Presuda Vrhovnog suda Crne Gore Kzz.br.11/25 od 6.10.2025.

Nižestepeni sudovi su smatrali da se u konkretnom slučaju radi o dokompletiranju urbanističkih parcela i da je prenos prava na gradskom građevinskom zemljištu u takvim slučajevima mogao da se vrši bez javnog nadmetanja, odnosno neposrednom pogodbom.⁶⁶ Zaključili su da nema nesumnjivih dokaza da je optuženi imao namjeru da ošteti Glavni grad, odnosno da mu pričini štetu, i da to proizilazi i iz njegovih radnji, koje je preduzeo nakon što je Vrhovni sud Crne Gore utvrdio da su Ugovori iz 2007. godine ništavi, kada je donio Odluku o stavljanju van snage svih prethodno navedenih odluka prenosu prava svojine.⁶⁷

Ipak, Vrhovni sud je utvrdio da tada važeći propisi: Zakon o građevinskom zemljištu⁶⁸, Uredba Vlade o načinu i postupku sprovođenja javnog nadmetanja, odnosno prikupljanja ponuda u postupku prenosa prava na gradskom građevinskom zemljištu⁶⁹ i Odluka Skupštine Opštine Podgorica o gradskom građevinskom zemljištu⁷⁰ nijesu predviđali mogućnost prenosa prava na gradskom građevinskom zemljištu radi kompletiranja urbanističke parcele neposrednom pogodbom.

Ta mogućnost propisana je dvije godine nakon radnji koji su okrivljenom stavljenje na teret, odnosno tek 2009. godine Zakonom o državnoj imovini,⁷¹ kada je propisano da se prodaja i davanje u zakup stvari i dobara u državnoj imovini vrši javnim nadmetanjem ili na osnovu prikupljenih ponuda, **a izuzetno neposrednom pogodbom**, između ostalog, u slučaju kada je vlasnik katastarske parcele **dužan da trpi promjene granica urbanističke parcele**, prema planu parcelacije (dokompletiranje urbanističke parcele).⁷²

Vrhovni sud je utvrdio i da je okrivljeni istrajavao na kršenju propisa (u traženju modaliteta da se i u konačnom izdejstvuje situacija u kojoj će, suštinski, ostati na snazi pravne posljedice koje su ostvarene spornim Odlukama) i nakon što je Vrhovni sud Crne Gore u presudi od decembra 2010. godine utvrdio da su ništavi ugovori o prenosu prava na gradskom građevinskom zemljištu jer su zaključeni neposrednom pogodbom suprotno zakonom propisanom postupku javnog nadmetanja, te da su ugovorne strane bile dužne da vrate zemljište i primljene koristi. Vrhovni sud zbog toga ukazuje da su nejasni razlozi nižestepenih sudova da nije dokazano da je umišljaj okrivljenog obuhvatao svijest da tim odlukama pribavlja korist drugome, a Glavnom gradu nanosi štetu. Dakle, Vrhovni sud je jasno ukazao da je okrivljeni istrajavao na tome da se predmetno građevinsko zemljište ustupi nagodbom preduzeću po značajno nižoj cijeni u odnosu na onu koja bi se postigla javnom licitacijom, pa imajući u vidu hronološki slijed u traženju modaliteta da se postupi suprotno tadašnjim propisima (uz obrazloženje da je to u skladu sa tadašnjom praksom), nijesu jasni razlozi nižestepenih sudova da nije dokazan umišljaj okrivljenog.

Posebno je zabrinjavajuće to što je Vrhovni sud utvrdio da su nižestepeni sudovi pitanje postojanja umišljaja ocjenjivali polazeći od stava da je prenos prava na gradskom građevinskom zemljištu putem neposredne pogodbe bio dopušten uobičajenom praksom, odnosno oslanjanjem na propise koji nijesu važili u vrijeme relevantnih radnji, te zanemarivanjem nadležnosti organa propisanih tada važećim propisima.

66 Presuda Višeg suda u Podgorici Ks.br.10/23 od 22.7.2024.

67 Ibid.

68 "Sl. list RCG", br. 55/2000

69 "Sl. list RCG", br. 38/2003

70 "Sl. list RCG", br. 30/2003

71 "Sl. list RCG", br. 21/2009

72 Član 40, stav 2, tačka 3.

Tako proizilazi da je okrivljeni, koji je godinama bio visokopozicionirani funkcioner vlasti, izbjegao osudu za koruptivno krivično djelo zahvaljući tome što su se sudovi, **umjesto na propise, pozivali na “uobičajenu praksu”, primjenjivali propise koji nijesu važili u vrijeme radnji koje je okrivljeni preduzima i zanemarivali nadležnosti organa propisane važećim propisima.**

Ovakvi propusti u korist okrivljenog teško da se mogu pripisati nemaru, pogrešnom tumačenju propisa ili nestručnošću, već prije mogu ukazivati na sumnje da je zakon svjesno povrijeđen u korist okrivljenog, i da su nižestepene presude rezultat nezakonitog uticaja.

3.5. Teži oblik silovanja

3.5.1. Osuđenom za silovanje maloljetnice kazna skoro prepolovljena

Viši sud u Podgorici je okrivljenom zbog produženog krivičnog djela silovanje izrekao maksimalno propisanu kaznu zatvora u trajanju od 15 godina.⁷³ U presudi je naveo da je okrivljeni od početka januara do juna 2020. u više navrata prinudio na obljubu maloljetnu oštećenu, staru petnaest godina, upotrebom sile i prijetnje da će neposredno napasti na život i tijelo njenih roditelja, na način što je iskoristio komšijske odnose i oštećenu, za koju je znao da ima petnaest godina, pozivao da dođe kod njega kući, gdje je upotrebom sile i prijetnje da će joj ubiti oca, a majku ostaviti bez posla, bez njene volje uvodio u kuću gdje je u više navrata silovao.

U obrazloženju presude u dijelu izbora vrste i visine krivične sankcije Viši sud je naveo da nije našao ni jednu od olakšavajućih okolnosti na strani optuženog, dok je od otežavajućih okolnosti cijenio raniju osudjivanost, te brojnost radnji kojima je optuženi izvršio krivično djelo silovanje u produženom trajanju, pa ga je osudio na maksimalnu kaznu zatvora u trajanju od 15 godina.

Postupajući po žalbi branioca okrivljenog, Apelacioni sud je preinačio presudu Višeg suda u Podgorici u dijelu odluke o kazni, i kaznu zatvora sa 15 umanjio na osam godina.⁷⁴ Apelacioni sud je naveo da je kazna od 15 godina strogo odmjerena, imajući u vidu granice koje su zakonom propisane za predmetno krivično djelo (od pet do petnaest godina) i da je Viši sud dao “prenaglašen značaj” utvrđenim otežavajućim okolnostima, koje nijesu takvog karaktera da bi se u konkretnom slučaju izrekla maksimalna kazna zatvora i našao da je kazna od osam godina srazmjerna težini izvršenog krivičnog djela i stepenu krivice optuženog.

Vrhovni sud je onda, usvajajući zahtjev za zaštitu zakonitosti VDT-a, utvrdio da je Apelacioni sud povrijedio zakon u korist okrivljenog smanjivanjem kazne zatvora.⁷⁵

Vrhovni sud je utvrdio⁷⁶ „da je Apelacioni sud u obrazloženju navedene presude, u dijelu odluke o kazni, dao potpuno nejasne razloge i nije naveo razloge o odlučnim činjenicama koje su ga opredijelile da preinači prvostepenu presudu u pogledu odluke o kazni”, da je povrijedio odredbe Krivičnog

⁷³ Presuda Višeg suda u Podgorici K.br.206/22 od 3.11.2023.

⁷⁴ Presuda Apelacionog suda Crne Gore Kž.br.34/24 od 18.4.2024.

⁷⁵ Saopštenje Vrhovnog suda Crne Gore dostupno na: <https://sudovi.me/vrhs/sadrzaj/pnQG>

⁷⁶ Ibid. (Presuda Vrhovnog suda nije objavljena, već samo saopštenje o presudi.)

zakonika koje propisuju svrhu kažnjavanja⁷⁷ i opšta pravila o odmjeravanju kazne,⁷⁸ a posebno, “ako se uzme u obzir činjenica da je prvostepeni sud (Viši sud u Podgorici) pravilno utvrdio činjenično stanje, što drugostepeni sud (Apelacioni sud Crne Gore) u obrazloženju svoje presude potvrđuje”.

Vrhovni sud je naveo da Apelacioni sud uopšte nije dao konkretne razloge za ocjenu da je kazna zatvora od osam godina srazmjerna težini izvršenog krivičnog djela i stepenu krivice okrivljenog, iako je utvrdio da ne postoji ni jedna olakšavajuća okolnost na strani okrivljenog, pri čemu Apelacioni sud nije dao razloge ni o tome na osnovu čega smatra da će se izricanjem kazne zatvora u trajanju od osam godina postići svrha kažnjavanja, odnosno da će se istom uticati na okrivljenog, ali i na druge da ubuduće ne čine krivična djela.

Drugim riječima, utvrđeno je da je Apelacioni sud proizvoljno, bez obrazloženja, gotovo prepolovio kaznu osuđenom za teško krivično djelo silovanje na štetu maloljetne osobe i to u produženom trajanju.

Vrhovni sud se u presudi pozvao i na praksu Evropskog suda za ljudska prava i istakao da silovanje i teško seksualno zlostavljanje predstavljaju postupanja na koje se primjenjuje član 3 Konvencije - zabrana mučenja, a uključuje i temeljne vrijednosti i bitne aspekte “privatnog života” u smislu člana 8 Konvencije - prava na poštovanje privatnog i porodičnog života. Naglasio je i da je Evropski sud za ljudska prava takođe ukazao da nacionalni sudovi ni u kom slučaju ne bi smjeli dopustiti da teški napadi na tjelesni i psihički integritet prođu nekažnjeno ili dovedu do očigledne nesrazmjere između težine počinjenog krivičnog djela i strogosti izrečene kazne, jer takvo postupanje stvara osjećaj nekažnjivosti nasilja, umjesto da predstavlja mehanizam koji pokazuje da se takvo zlostavljanje neće tolerisati, te zauzvrat može obeshrabiliti žrtve da prijavljuju takva djela.

Vrhovni sud je naveo i da je Evropski sud za ljudska prava stanovišta da se žrtva dodatno traumatizira u slučajevima u kojima drugostepeni sud, iako prihvati otežavajuće okolnosti prvostepenog suda, ublaži kaznu, a da pri tom izostane temeljno i detaljno obrazloženje, budući da umanjene kazne ne predstavlja diskrecionu ocjenu, već podliježe načelu zakonitosti i obuhvaćeno je primjenom Ustava i Konvencije.

Dakle, u konkretnom slučaju Apelacioni sud nije doprinio suzbijanju ove vrste nasilja, već je diskrecionim umanjnjem kazne stvorio osjećaj nekažnjivosti seksualnog nasilja i obeshrabitio potencijalne žrtve da prijavljuju krivična djela.

Ipak, kao i u drugim slučajevima kada je zahtjev za zaštitu zakonitosti podignut na štetu okrivljenog, samo je utvrđena povreda zakona, a pravnosnažna odluka kojom je kazna ublažena ostala je na snazi.

⁷⁷ Član 32 Krivičnog zakonika

⁷⁸ Član 42 Krivičnog zakonika

4. ZAKLJUČCI I PREPORUKE

4.1. Zaključci

Značajan je porast predmeta u kojima je Vrhovni sud Crne Gore tokom 2024. i 2025. usvojio zahtjeve državnog tužilaštva za zaštitu zakonitosti i utvrdio povredu zakona od strane nižestepenih sudova.

Posebno zabrinjava podatak da je došlo do rasta u broju predmeta u kojima su sudovi prekršili zakon u korist okrivljenih za najteža krivična djela.

Kršenja zakona u korist okrivljenih u predmetima za teža krivična djela poput krivičnih djela iz oblasti organizovanog kriminala, korupcije, krijumčarenja opojnih droga i teškog silovanja na štetu maloljetne osobe, ostavila su ozbiljne posljedice koje narušavaju povjerenje javnosti u rad pravosuđa, jer ostavljaju utisak nekažnjivosti i ne doprinose suzbijanju kriminaliteta.

Istovremeno se postavlja pitanje stručnih kapaciteta i mogućeg nezakonitog uticaja kod sudija koji su takve presude donosili. Štaviše, karakter i težina povreda u predmetima organizovanog kriminala, korupcije, krijumčarenja opojnih droga i teškog silovanja više ukazuje na ozbiljne sumnje u izvršenje krivičnog djela u vršenju sudijske funkcije, nego na nestručnost.

Međutim, treba imati u vidu da usvajanje zahtjeva za zaštitu zakonitosti može biti posljedica i legitimnih razlika u tumačenju zakona između Vrhovnog suda i nižestepenih sudova, koje nisu uzrokovane nestručnošću ili korupcijom. Smatramo da je upravo takva situacija nastupila u jednom od analiziranih predmeta, u kome je Vrhovni sud zaključio da je do pokušaja ubistva došlo u situaciji kada je okrivljeni sa pištoljem sa metkom u cijevi očekivao dovođenje oštećenog u zgradu policije, ali je uhapšen prije nego je oštećeni tamo doveden. Dok je Vrhovni sud smatrao da se radilo o pokušaju ubistva, nižestepeni sudovi su imali dovoljno dobre razloge da smatraju da u takvim okolnostima nije došlo do pokušaja izvršenja tog krivičnog djela. Drugim riječima, nije se radilo o očigledno pogrešnoj primjeni zakona i može se zamisliti da bi neki drugi sastav vijeća Vrhovnog suda u takvom slučaju odlučio i drugačije.

Analizirane presude Vrhovnog suda Crne Gore ukazuju na sljedeće posljedice povreda zakona od strane nižestepenih sudova:

- šestorica okrivljenih izbjegli su krivično gonjenje za organizovani pokušaj ubistva (jedan neposredni izvršilac, trojica saizvršilaca i dva pomagača);
- sedam fizičkih lica i jedno pravno lice izbjegli su krivično gonjenje za krivično djelo prevara izvršena na organizovan način, produženo krivično djelo prevara putem pomaganja i krivično djelo zloupotreba službenog položaja;
- okrivljeni za organizovani kriminal izbjegao je blokadu pet nekretnina ukupne površine 363 m² uprkos osnovanoj sumnji da su stečene kriminalnom djelatnošću;
- okrivljeni za organizovani kriminal izbjegao blokadu tri stambena prostora ukupne površine 219 m² i ukupno 24.563 m² zemljišta uprkos osnovanoj sumnji da su stečeni kriminalnom djelatnošću;

- zapisnik o pretresu broda, na kome je pronađeno 60 kg kokaina, nezakonito je ocijenjen kao pravno nevaljan dokaz, čime je ugroženo utvrđivanje krivične odgovornosti za krijumčarenje narkotika;
- dvojica okrivljenih za krijumčarenje opojnih droga izbjegli su zatvorske kazne i to jedan u trajanju od dvije godine i pet mjeseci, a drugi u trajanju od dvije i po godine;
- predsjednik opštine izbjegao osudu za krivično djelo zloupotreba službenog položaja u vidu nezakonitog zapošljavanja službenika;
- bivši gradonačelnik Podgorice izbjegao osudu za zloupotrebu službenog položaja kojom je Glavnom gradu pričinjena šteta u iznosu od 6,7 miliona eura, i
- osuđenom za produženo krivično djelo silovanje na štetu maloljetnog lica skoro prepolovljena zatvorska kazna, sa 15 na osam godina.

Posebno je zabrinjavajuća pojava da vijeće Višeg suda u Podgorici odlučuje u korist okrivljenih za organizovani kriminal, tako što im nije privremeno oduzelo imovinu smatrajući da nema dovoljno dokaza da je stečena kriminalnom djelatnošću, ali **bez pribavljanja spisa predmeta i sadržaja ostvarenih komunikacija** iz kojih upravo to proizilazi.

U predmetu protiv okrivljenog bivšeg gradonačelnika Glavnog grada povreda zakona u njegovu korist posljedica je pozivanja sudija na **“uobičajenu praksu”**, umjesto na važeće propise. Primijenjeni su propisi koji nijesu važili u vrijeme radnji koje je okrivljeni preduzimao i zanemarene su nadležnosti organa propisane važećim propisima.

Povrede zakona u korist okrivljenih koje utvrdi Vrhovni sud Crne Gore u praksi nemaju nikakve posljedice, osim što bi trebalo da budu smjernica za postupanje sudova ubuduće. Ove povrede zakona **nemaju nikakvog uticaja ni na ocjenu kvaliteta rada sudija**, odnosno na njihovo napredovanje. Članom 90 Zakona o Sudskom savjetu i sudijama propisano je da se kvalitet rada ocjenjuje na osnovu odnosa ukinutih odluka sudije koji se ocjenjuje i ukupnog broja odluka koje je sudija donio u toku ocjenjivanog perioda i broja ispitanih odluka od strane neposredno višeg suda. U ovim slučajevima se odluka ne ukida, već ostaje na snazi, dok se povreda zakona samo konstatuje.

4.1. Preporuke

Vrhovni sud Crne Gore bi trebalo da analizira uzroke povećanja broja usvojenih zahtjeva za zaštitu zakonitosti, i posebno razloge svih onih gdje je utvrđena povreda zakona u korist okrivljenih.

Analiza Vrhovnog suda bi trebalo da procijeni realni uticaj “deklaratornih” odluka po zahtjevima za zaštitu zakonitosti na sudsku praksu, kako bi se sagledalo da li, osim praktičnih manjkavosti ovakvog zakonodavnog rešenja, postoje i njegovi pozitivni efekti i u kojoj mjeri.

Pravni okvir treba izmijeniti, prvenstveno Zakon o Sudskom savjetu i sudijama u dijelu koji propisuje ocjenjivanje sudija, na način što bi se **podkriterijum kvalitet rada ocjenjivao i na osnovu odluka u kojima je Vrhovni sud Crne Gore utvrdio povredu zakona od strane sudije**. Ovo ne znači da bi sudije po automatizmu trebalo da snose posljedice zbog ovakvih odluka, jer to ne bi bilo primjereno u slučajevima mogućeg različitog tumačenja pravnih normi, na šta sudije polažu pravo u okviru slobodnog sudijskog uvjerenja. Međutim, rad sudija u čijim odlukama Vrhovni sud Crne Gore utvrdi povredu zakona u korist okrivljenih, treba da bude predmet posebne pažnje. U slučajevima grešaka koje su posljedica nemara, kao što je pogrešna primjena nedvosmislene pravne norme, primjena norme koja nije na snazi ili slično, trebalo bi obezbijediti da sudija ipak snosi određene posljedice takvog pristupa poslu, a **i da državno tužilaštvo sprovede izviđaj u slučajevima ako zaključi da postoji sumnja da je pogrešna primjena prava plod nezakonitih uticaja**. Ovo posebno u odnosu na predmete gdje povreda zakona uzrokuje ozbiljne posljedice poput izbjegavanja i umanjenja krivične odgovornosti, nemogućnosti oduzimanja imovine stečene kriminalnom djelatnošću, značajnog ublažavanja kazni za najteža krivična djela i sl.

Odluke Vrhovnog suda Crne Gore u kojima se utvrđuje povreda zakona od strane suda bi obavezno trebalo dostavljati Komisiji za ocjenjivanje rada sudija preko Sudskog savjeta.

Predmete organizovanog kriminala u kojima su optuženi izbjegli krivično gonjenje zbog povrede zakona od strane suda, u kojima zbog propusta sudova nije privremeno oduzeta imovina licima koja su optužena, u kome je sud donio nezakonitu odluku da je zapisnik o pretresu tokom koga je pronađeno 60 kg kokaina pravno nevaljan dokaz, u kojima su optuženi propustom suda oslobođeni kazni u trajanju od skoro dvije godina i pet mjeseci zatvora i dvije i po godine zatvora, u kome je optuženom za produženo silovanje maloljetnice kazna zatvora nezakonito smanjena skoro za pola (sedam godina) i u kome je bivši gradonačelnik nezakonito, sa pozivom na „uobičajenu praksu“ i propise koji nijesu bili u primjeni, oslobođen za zloupotrebu kojom je Glavnom gradu pričinjena šteta u iznosu od 6,7 miliona eura, trebalo bi dostaviti Vrhovnom državnom tužilaštvu Crne Gore, koje bi onda tim predmetima zadužilo nadležno tužilaštvo radi sprovođenja izviđajnih radnji u pravcu provjere da li je u nekom od njih izvršeno neko krivično djelo sa elementima korupcije.